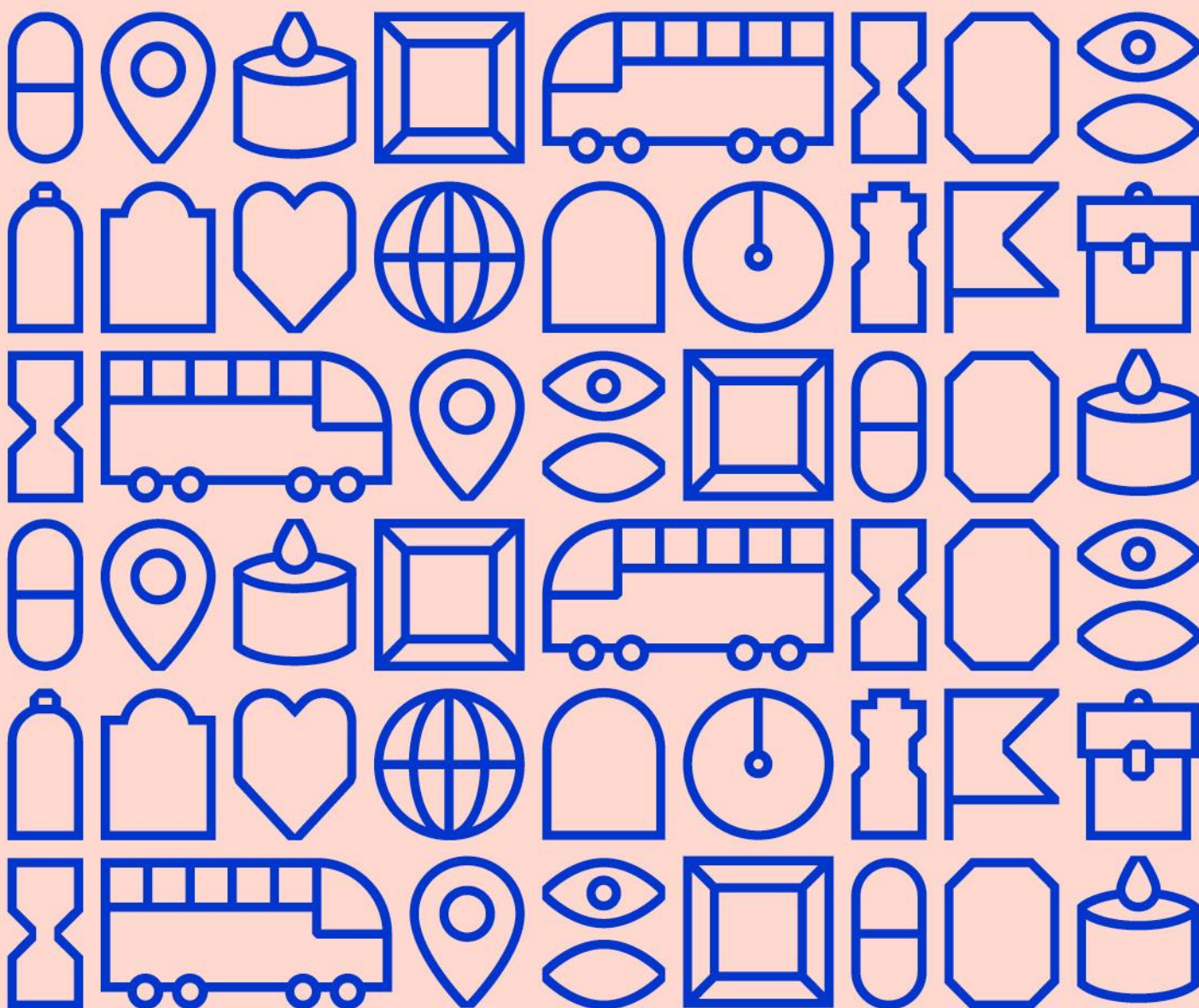

Vörösmarty Emlékház

REFORMKOR

Nemzeti Emlékezetpedagógiai
Program

Vörösmarty Emlékház

REFORMKOR
(1825/1830-1848)

„Jöjj el, lásd meg, éld át!”

BUDAPEST, 2024

Tartalom

1. Bevezető	2
2. Előkészítő óravázlat	3
Előkészítő óra	3
3. Helyszíni feladatok.....	7
a. Nyomkeresés	7
b. Képes krónika	9
c. Helyszíni kvíz / Tudáspróba.....	10
d. Drámapedagógia.....	12
4. Tanórai utófeldolgozás	12
5. Forrásjegyzék	13
6. Melléklet.....	14
Helyszíni feladatok	14
Nyomkeresés	14
Képes krónika	17
Helyszíni kvíz / Tudáspróba.....	18
Drámapedagógia	20
Tanórai utófeldolgozás.....	22

1. Bevezető

Kápolnásnyéken található Vörösmarty Emlékház kiállítási anyaga élményszerűvé teszi a diákok számára a Szózat alkotójának személyét.

Az tananyag elkészülésében nagy segítséget nyújtott az emlékhely részéről Mester Ildikó, aki a múzeumpedagógiai elképzeléseit és a NÖRI program megvalósítását összehangolva várja az érdeklődő diákokat és tanáraikat.

Az alábbi tananyag feldolgozása során a tankönyvkatalogus.hu oldalon található történelem és irodalom tankönyvek nyújtanak támpontot.

Az emlékhely weboldala www.vorosmartyemlekhaz.hu és a Facebook oldal információi mellett a szerző által készített képek, az emlékhely épületének történetét bemutató kiadvány és Vörösmarty életét, családi hátterét és kéziratának egy részét tartalmazó kiadványt is felhasználtuk. (Vörösmarty emlékkönyve, 1900; A Vörösmarty Emlékház története, 2021, Koszorú Kiadó)

Az emlékhellyel egyeztetve javasoljuk, hogy előzetes egyeztetést követően keressék fel a helyszínt. A feldolgozás során az előzetes órán a diákok képet kaphatnak az emlékhely látványáról, a saját élménypedagógiai feladataikat a szaktanárok ki tudják osztani a diákoknak, a rendelkezésükre álló információk alapján el tudják dönteni, hogy minden diák minden részfeladatot elvégez, vagy egy-egy csoport a kijelölt feladatra koncentrálnak és majd a projekt végén, az összefoglaló órán mutatja be mindenki addigi tevékenységét.

Mindenképpen javasolt a kiállítás megtekintése, a helyi múzeumpedagógiai gyakorlaton való részvétel, hiszen a múzeumpedagógus kollégák a kiállítási anyaghoz mélyebb kiegészítéseket tudnak kapcsolni, s mivel ők is ismerik a programot, a program egy-egy részét be is építik a kiállítási tevékenységekbe.

2. Előkészítő óravázlat

Nemzeti emlékhelyek – Vörösmarty szülőháza és az emlékhely titkai – Vörösmarty a többszólamú romantikus alkotó – Hűség és hősiesség a 21. században – mit mond nekem a Szózat?)

Hazánk történelmének kiemelkedő időszaka a nemzeti ébredés, a reformkor évtizedei, amelynek megfogalmazott értékeit közvetíteni leghitelesebben az üzeneteket megfogalmazó költő szülőhelyén – mintegy a gondolatok szülőhelyén – lehet. Nem kell mást tenni, csak ellátogatni Kápolnásnyékre, a Szózat költőjének szülőhelyére, ahol a fiatalok bebarangolhatják Vörösmarty Mihály lakhelyét, és rendhagyó élménypedagógia foglalkozás keretében ismerhetik meg hazánk második himnuszát, érezhetik át annak mondanivalóját, és fogalmazhatják meg, mit üzen számukra Vörösmarty hazafias ódája.

Ajánlott korosztály és tananyag: 7., 10-11. évfolyam; *A reformkortól Trianonig, Vörösmarty, mint költő és hazafi*

Ajánlott időtartam: előkészítés: 1-2 tanóra; feladatok a helyszínen: 3-5 óra; lezárás: 1 tanóra

Munkamódszer és segédanyag: tanári előadás és csoportmunka ppt prezentációval; tanári ismétlő kérdések; helyszíni csoportos és egyéni feladatok; egyéni ellenőrző feladatok

Feldolgozás egyedi vonásai: Vörösmarty kettős, egyszerre történelmi és irodalmi szerepe miatt javasolt a két szaktanárnak együtt feldolgozni a témát, tantárgyak közötti átjárást, projektszemléletet alkalmazva

Előkészítő óra

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<p>Vörösmarty szülőháza, mint a kultusz központi tere (30 perc)</p> <ul style="list-style-type: none">• az épület külső és belső berendezése• A Vörösmarty-emléktábla• A Vörösmarty-szobor• Csajághy Laura szobra• Apponyi-szobor	<p>Bevezetés:</p> <p>Mi tekinthető szülőháznak? Visszafordítsuk meg a saját életetek alapján!</p> <p>Az irodalomtörténészek vitája (döntsétek el, hogy jogos-e szülőháznak nevezni az épületet?)</p> <p>Fontos-e szerintetek, hogy megőrizzük a költő szülőházát? Miért?</p> <p>A lakóhely szerepe a megismerésben.</p>	<p>1-3.dia: a szülőház és környezete (Minden kérdésre csoportos megbeszélés, majd a válaszok összegzése) max. 15 perc mindegyik témára</p>

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
	<p>Képzeld el, hogy a saját házak jelenlegi állapota alapján rólad és családodról mit állapíthatnak meg? (csoportban mondjatok 3-4 jellemző dolgot)</p> <p>Mit lehet a ház megismerése révén megtudni a családról?</p> <p>A képek alapján gondoljátok végig, hogy milyen lehetett a mindennapi élet ebben a környezetben?</p>	
<p>Az emlékház létrejöttének története (2x 15 perc)</p> <ul style="list-style-type: none">• A XVIII-XIX. századi társadalom szerkezete a Vörösmarty család történetén keresztül• Uradalmi jószágigazgató származása, feladata, társadalmi helyzete• Az omladozó viskótól a szülőházig, az 50-es évek lakhelye	<p>Milyen társadalmi megoszlás jellemezte a XVIII. századi magyar társadalmat?</p> <p>Milyen társadalmi rétegek azonosíthatóak Vörösmarty családjában?</p> <p>Hogy nézett ki az eredeti szülőház?</p> <p>Miért változott az anyakönyvi bejegyzésekben a név?</p> <p>Kik voltak a szülei? Nevezd meg őket!</p>	<p>4-5. dia: Térkép, szöveges forrás Társadalmi ábra képek, alaprajz</p> <p>Forrás</p>
<p>Vörösmarty fiatalkora, szellemi háttere, neveltetése</p>	<p>Milyen pályára készült eredetileg? Gondoljátok el, miért ezt az utat választotta?</p> <p>Milyen sorsa lett egészen fiatalon?</p> <p>Mi történt apja halála után? Miért kellett neki pénzt keresni?</p> <p>Kik voltak a Perczel fiúk? Van-e történelmi szerepük a későbbiekben?</p> <p>Kik volt szerelme?</p> <p>Miért szakíthatott ezzel az életpályával?</p> <p>Mit remélt az irodalmi élettől személyes sorsában?</p>	<p>6-7. dia</p> <p>vita lehetőség: Jelenleg egy ilyen helyzet miként hat a fiatalokra?</p> <p>Van-e lehetőség a társadalmi szintek átlépésére a romantikus szerelem érdekében?</p>

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
	Ki volt felesége?	
<p>Vörösmarty indulása A költő aktív szellemi környezetben érezte jól magát. 1825 és 1827 között az irodalom lesz számára a fő színtér és megélhetési alapként tekint rá. A Zalán futása után a Tudományos Gyűjtemény és a Koszorú szerkesztője. 1830: Az Magyar Tudós Társaság tagjává válik és jövedelmi helyzete stabilabbá válik. 1831: Megjelenik a Csongor és Tünde, a magyar romantika egyik fő alkotása 1830-36 között több száz költeményt ír, köztük a Szép Ilonka című szerelmes költeményét és a Szózatot.</p> <ul style="list-style-type: none">• Az irodalmi katalizátor, a sokszínű reformkori élet részese	<p>Milyen életet szeretnél magadnak? Miként lehet az ember döntése boldog élethez vezető?</p> <p>Kell-e néha a vágyott cél érdekében konfliktust is vállalni?</p> <p>Hogyan építheti fel az ember a sikeres karrierjét?</p> <p>Számíthat-e barátokra ebben a folyamatban és kell-e neki segíteni másokat céljaik elérésében?</p>	8-9-10. dia
<p>A Vörösmarty a közéleti szereplő és költő 1839: részt vesz az ellenzékiek balatonfüredi konferenciáján (1835-től már figyeli a titkosrendőrség) 1842: Nemzeti Kör elnökei előtte megjelenik a Guttenberg-albumba programverse 1844: segít Petőfinek az indulásában 1847: Az Ellenzéki Kör alelnöke lesz</p>	<p>Ki volt Vörösmarty Mihály a reformkorban?</p> <p>Mik voltak a kor legfőbb történelmi és kulturális céljai? Miként függ össze a romantikában a szabadság és a szerelem fogalma?</p> <p>Milyen eszme hatott rá? Mikor lett ismert a költő? Kik voltak a költő legfőbb barátai, kik hatottak rá? Milyen szerepet játszott a Reformkor irodalmi és társadalmi életében?</p>	11-15. dia: Vörösmarty sokszínűsége, művészetének romantikus jellege, a életének főbb állomásai és irányai A nemzeteszme kialakulása és törvényi eredményei A Szózat költője: szabadság és haza kérdései

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<p>A szabadságharc ideje: Egy élet beteljesülése</p> <p>A szabadságharc és hatása életére</p> <p>1848: parlamenti követté választják</p> <p>Követi az OGY-t Debrecenbe</p>	<p>Hogy élheti meg valaki, hogy minden szempontból sikerülnek céljai?</p> <p>Félhet-e attól, hogy külső körülmények meggátolják a sikert?</p>	17. dia
<p>A szabadságharc után</p> <p>1849-ben a szabadságharcot leverte az osztrák-orosz túlerő. Ezt követően bujdosni kényszerül</p> <p>Feladja magát, perbe fogják, felmentik, belső száműzetésbe vonul Baracskára</p> <p>1853-55: Káponásnyéken bérel házat, megírja a Vén cigány c. Versét</p> <p>1855. november 19.: meghal Pesten</p>	<p>Milyen hatással járhat valaki világgépére, ha majdnem 10 éves tevékenysége és az egész ország vágya egyszerre megvalósulni látszik?</p> <p>Hogy hathat mindezenre, ha azt látja az ember, hogy mindaz, amit eddig is veszélyeztetve látott, egyszerre csak külső támadás miatt elveszik?</p> <p>Mit lehet tenni, ha üldözni kezdenek? Elmenni külföldre vagy maradni az országban? Vítassatok meg a távozás melletti és elleni érveket is általában és konkrétan ebben a helyzetben!</p> <p>Milyen életben lehet része annak, aki a Szózat alkotójaként látja a Haynau-féle elnyomást és a Bach-korszak magyarellenességét?</p>	18-19. dia
<p>Az emlékház kialakításának folyamata (10 perc)</p> <ul style="list-style-type: none">• Miként lett az emlékhely kialakítva, kik játszottak szerepet a Vörösmarty-hagyomány fenntartásában?• A Kresz-család hatása az épület és a kultusz fenntartásában	<p>Mivel foglalkozott a Kresz-család?</p> <p>Milyen társadalmi réteghez tartozhatott?</p> <p>Hogyan ápolták a Vörösmarty-kultuszt villájukban?</p> <ul style="list-style-type: none">• Miért fontos szerintetek egy nemzetnek a saját múltját,	20. dia: fotó fotótár lista szöveges forrás

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
	fontos történelmi személyiségeit tisztelni és ápolni kultuszukat?	

3. Helyszíni feladatok

Feladatok Kápolnásnyéken

Nyomkeresés

- Csoportokat alakítunk.
- A csoportok az emlékhely és a kiállítás titkait fedezik fel Kápolnásnyéken egy térkép segítségével, és párosítják őket a meghatározásokkal.

Képes krónika (kisfilmkészítés)

- A csoportok a telefonjukkal filmfelvételeket készítenek a kiemelt helyszínekről és magukról.
- Otthon ezt megvágják, zenét vágnak alá, feliratokat készítenek.
- A záró órán a kisfilmeket bemutatják.
- A Képes krónika feladathoz négy témalehetőség tartozik. A kirándulást vezető pedagógus szabadon eldöntheti, hogy a csoportokra bízta a témaválasztást (ebben az esetben előfordulhat, hogy bizonyos témákat nem választ ki senki), illetőleg kiosztja vagy kisorsolja a feladatokat.
- A kisfilmeket (vagy a prospektust) a csoportok csak a kirándulás után tudják befejezni, ezért a munkák bemutatására már a záró órán kerül sor.

Tudáspróba

- A diákok egyénileg vagy csoportban kitöltenek egy feleletválasztós tesztet.

Drámajáték

- A diákok csoportokban egy-egy, a témához kapcsolódó történelmi jelenetet elevenítenek fel.

a. Nyomkeresés

A diákok négy csoportba tömörülve megkeresik a rejtvényben körülírt kiállítási tárgyakat. Ezt követően beazonosítják, hogy a mellékelt térképen hányas szám jelöli a megtalált tárgyat.

Előkészület: érdemes a négy csoportot előre (akár már az előkészítő órán) beosztani, amelyek azután az összes feladatot is együtt végzik el. Természetesen lehet négynél több vagy kevesebb csoportot is létrehozni, az ideális létszám 3-6 fő.

Segédanyag: térkép és kitöltendő táblázat (a tanár számára megoldások is).

A helyszínen: a csoportok a helyszínen önállóan is mozoghatnak, de egy tárlatvezetés keretében is megoldhatják a feladatokat.

Ellenőrzés: a megoldások segítségével helyben és szóban (közösen) a legérdekesebb, de időhiány esetén a táblázatokat beszedve írásban is megtörténhet.

A tanulói feladatlapot és a térképet ld. a Mellékletben.

Nyomkeresés – Megoldások

Sorszám	Leírás	A tárgy, szobor, kép neve
1	A 2 tárgy, ami Vörösmarty családjához köthető	<i>A pecsenyéstál Balatonfüredi emlékváza</i>
2	Vörösmarty feleségének írt köszöntőben miként nevezi meg feleségét?	<i>Lórikának</i>
3	Melyik darabbal nyílt meg a Pesti Magyar Színház 1837-ben?	<i>Az Árpád ébredése című művel</i>
4	Kinek a sorai méltatták Vörösmartyt így: „Ott az idei karcos mellett oktatta Vörösmarty az írójoncokat, a színeszet pályatörőit a versírás, a szavalás mesterségében...”	<i>Jókai Mór</i>
5	Melyik műtárgy fényképén láthatóak a Szózat és a Fóti dal sorai?	<i>Ezüst dízszerleg</i>
6	Melyik kiadvány található az íróasztalon?	<i>Bujdosók</i>
7	Hány kötetben található a kiállításon Vörösmarty Mihály munkái című kiadvány?	<i>4</i>
8	Ki volt Vörösmarty baráti társaságát bemutató képsorozaton a 6. számú személy?	<i>Virág Benedek</i>
9	Vörösmarty jogi diplomáján milyen személynév olvasható?	<i>Franciscus (primus)</i>
10	Kresz Géza Washingtonban készült képén milyen hangszert tart a kezében?	<i>Hegedű</i>

11	Mikor állították fel a ház falán levő emléktáblát?	<i>1950. december 1.</i>
12	A parkban levő verstáblák közül melyik évben írt versből való idézet az alábbi? „Szép az élet az erdőben, Ide ki: Sári lellem! falivégről, Gyere ki.”	<i>1828</i>
13	Ki az a személy, akinek szobra található a parkban, de nem kötődik közvetlenül Vörösmarty Mihályhoz?	<i>gróf Apponyi Albert</i>
14	Kihez írt levelet Vörösmarty 1826-ban magyarul?	<i>Perczel Sándorhoz</i>
15	Miért vásároltak 1845-ben magyar terméket Vörösmarty és felesége?	<i>A Védegylet miatt</i>

b. Képes krónika

A rendelkezésekre álló időkeret maximum 15 perc!

Készítsetek kisfilmet a kiállítás alapján. A kiállítás 4 szobáját sorsoljuk ki a csoportok között és Vörösmarty életének, valamint az emlékház történetének egy-egy részletét kell a helyszínen feldolgozni, dramatizálni. Ha technikailag nehézséget jelent a filmkészítés, hozzatok létre egy prospektust, ebben az esetben egy képregény formában elkészített megoldás lehet a legideálisabb a megadott helyszín anyagából!

De természetesen kreatív osztályok csoportjai akár Canva plakátot is alkothatnak az adott témával kapcsolatban, de akár a prospektus, képregény, Canva-plakát megoldást választják, az értékelő órán elő kell adni, be kell mutatni a kész alkotást. A filmek esetében ezt megnézik az osztály tagjai és megbeszélik tanári irányítással a feldolgozás sikerességét.

Előkészület: az osztály adottságait, érdeklődését figyelembe véve el kell dönteni, hogy minden csoport minden helyszínt feldolgoz-e, vagy minden csoport csak egy-egy helyszínrre készül fel, illetve, képes-e kisfilmet készíteni, vagy inkább egy statikus, digitális prospektus létrehozása lehet a cél?

A felvételt előkészíteni lehet otthoni kisebb kutatómunkával, a szerepek meghatározásával. Ki lesz a narrátor, mit fog mondani. Ki(k) lesznek a szereplők egy rövid párbeszéd vagy vita erejéig, milyen érveket hangoztatnak. Kik lesznek a kiállításon a kiállított anyag feldolgozói, akik beépítik a látott képi, szöveges információkat a kisfilmbe.

Azaz egy vegyes, dokumentarista jellegű filmet készít minden témával kapcsolatban az adott csoport.

A feladatokat ld. a Mellékletben.

c. Helyszíni kvíz / Tudáspróba

A program során az osztályt egy idegenvezető kíséri körbe és mutatja be a helyszínt. A diákok az előkészítő órán és a látogatás során elhangzó információk alapján egyénileg vagy kisebb csoportokban megoldanak egy feleletválasztós tesztet.

Előkészület: Csak azt kell eldönteni, hogy a tudáspróbát egyénileg vagy kisebb csoportokban oldják meg a diákok.

Segédanyag: feladatlap (a tanár számára megoldások is).

A helyszínen: A kiosztott feladatlapokat a diákok kitöltik (amennyiben ezt a feladatot már digitalizálták, akkor az erre létrehozott alkalmazás segítségével online is kitölthető). A program körülbelül másfél órát vesz igénybe.

Ellenőrzés: A megoldások segítségével helyben és szóban a legérdekesebb, de időhiány esetén a táblázatokat beszedve írásban is lehet.

A feladatlapot ld. a Mellékletben.

Megoldások

1. Vörösmarty hány versének kézirata látható a kiállításon? Keresd meg őket!

A) 4	B) 6	C) 8	D) 10
------	------	------	-------

2. Hány boltív van a hátsó tornácon, ami Jókai-illusztrációján látható?

A) 2	B) 5	C) 4	D) 3
------	------	------	------

3. Hány személyről készült szobor található a parkban? Nevezd meg őket!

A) 3 Vörösmarty Mihály, Csajághy Laura, Apponyi Albert	B) 4	C) 5	D) 6
--	------	------	------

4. Kik alkották a romantikus triászt?

A) Petőfi Sándor, Jókai Mór, Vörösmarty Mihály	B) Bajza József, Toldi Ferenc, Vörösmarty Mihály	C) Kölcsey Ferenc, Berzsenyi Dániel, Vörösmarty Mihály	D) Kisfaludy Károly, Bajza József, Vörösmarty Mihály
--	--	--	--

5. Vörösmarty kortársai közül ki nem szerepel a kiállításon a pályatársak, barátok közötti képeken mint barát?

A) Bajza József	B) Virág Benedek	C) Fáy András	D) Bártfay László
-----------------	------------------	---------------	-------------------

6. Hány verses tábla van kinn a parkban?

A) 12	B) 10	C) 14	D) 16
-------	-------	-------	-------

7. Nevezd meg a legkorábban írt verset!

A) A nefelejtshöz	B) A merengőhöz	C) A Guttenberg-albumba	D) Az ifjúság, 1820
-------------------	-----------------	-------------------------	---------------------

8. 1823-ban több esemény is történik, mi a kakukktojás a kiállítás alapján?

A) Megszületik Petőfi Sándor	B) Megjelenik Byron Manfréd című verse	C) Kölcsey megírja a Himnusz	D) Szerelmes Perczel Etelkába
------------------------------	--	------------------------------	-------------------------------

9. Ki volt Vörösmarty felesége?

A) Mednyánszky Berta	B) Szendrey Júlia	C) Csajághy Laura	D) Perczel Etelka
----------------------	-------------------	-------------------	-------------------

10. Amikor megjelent az első, őt ismertté tevő műve a Zalán futása, milyen jelentős történelmi esemény történt abban az évben? Jelöld be a jó válaszokat!

A) Stephenson gőzmozdonya	B) Megalapították az MTA-t	C) Megjelent az Anyegin	D) Liszt Ferenc 11 évesen először ad koncertet Pesten
---------------------------	----------------------------	-------------------------	---

11. Hány évvel volt fiatalabb felesége nála?

A) 10	B) 15	C) 20	D) 25
-------	-------	-------	-------

12. Melyik magyar költő írta a Cipruslombok Etelka sírjához című versgyűjteményt?

A) Vörösmarty Mihály	B) Petőfi Sándor	C) Kölcsey Ferenc	D) Kisfaludy Károly
----------------------	------------------	-------------------	---------------------

13. Hány testvére volt Vörösmartynak?

A) 3	B) 7	C) 9	D) 5
------	------	------	------

14. Melyik évben írt ódát a leghíresebb magyar zenészhez, Liszt Ferenchez?

A) 1840	B) 1841	C) 1842	D) 1843
---------	---------	---------	---------

15. Ki írta a Szabad sajtó című verset 1848. március 15-én?

A) Vörösmarty Mihály	B) Petőfi Sándor	C) Táncsis Mihály	D) Jókai Mór
----------------------	------------------	-------------------	--------------

d. Drámapedagógia

A diákok csoportokban egy-egy fontos eseményt jelenítenek meg dramatikus formában.

Előkészület: a feladatokat a diákoknak akár már az előkészítő órán, de legkésőbb aznap, az utazás kezdetén osszuk ki, hogy készülhessenek. Döntsük el, melyik csoport, melyik eseményt kapja! Ha a feladatot előre kiadjuk, segíthetünk a csoportoknak eldönteni az előadás formáját (szöveges jelenet, mozgásos jelenet, élőkép), ellenőrizni a szövegeket, illetve elkészíteni az esetleges kellékeket (táblák, jelmezek), de utóbbi semmiképpen sem kötelező.

Segédanyag: feladatlap az eseményekkel és a szerepekkel.

A helyszínen: a csoportok külön-külön készülnek fel. Ha alapvetően a helyszínen történnek az előkészületek, akkor a tanári segítségre itt lesz szükség. A csoportok bemutatják egymásnak az alkotásaikat, a többiek kitalálják, melyik eseményről van szó. Attól függően, hogy mennyi helybeni előkészület szükséges fél-másfél órát vesz igénybe.

Ellenőrzés: mindenképpen helyben és szóban is kell értékelni. Emeljük ki a történeti hűséget, a kreativitást és a csapatmunkát!

A kiosztandó feladatokat ld. a Mellékletben.

4. Tanórai utófeldolgozás

A tanórai utófeldolgozáshoz tartozó feladatokat ld. a Mellékletben.

Megoldások

1. A reformkori társadalom

- a) nemesi értelmiség
- b) városi polgár
- c) új polgárság: kiváltságos
- mezővárosi parasztpolgárság: nem kiváltságos
- d) kisenemesség
- e) telkes jobbágyok

2. Reformkori irodalmi és közélet kapcsolata

- a) herderi jóslat / nemzethalál vízió
- b) Kazinczy Ferenc
- c) A parasztság tulajdonhoz jutása egyesíti a nemességet és a parasztságot, létrehozva a nemzetet, ami együtt fel tud lépni a Habsburg-uralommal szemben is
- d) bár a magyar nemesség magyar tudatú és nyelvű is volt, a parasztság nagyobb része az országban nem magyar, hanem más nemzetiséghez tartozott. Ők nem váltak magyarrá.
- e) 1844-ben

3. A Nemzeti dal és a Szabad sajtó című versek

- a) a cenzúra eltörlése
- b) nemzeti eszme / nacionalizmus
- c) vatesz-költő
- d) mindketten egy szebb, boldogabb jövőt látnak
- e)
Vörösmarty: megválasztották képviselőnek
Petőfi: nem választották meg képviselőnek

5. Forrásjegyzék

A fenti tananyag feldolgozása során a tankonyvkatologus.hu oldalon található történelem és irodalom tankönyvek nyújtanak támpontot.

Az emlékhely weboldala www.vorosmartyemlekhaz.hu és a Facebook oldal információi mellett a szerző által készített képek, az emlékhely épületének történetét bemutató kiadvány és Vörösmarty életét, családi hátterét és kéziratának egy részét tartalmazó kiadványt is felhasználtuk. (Vörösmarty emlékkönyve, 1900; A Vörösmarty Emlékház története, 2021, Koszorú Kiadó)

Képek: saját felvételek és a kápolnásnyéki Vörösmarty Emlékház által biztosított képek, információk.

Külön köszönet Mester Ildikónak, az Emlékhely intézményvezetőjének a szakmai segítségért

6. Melléklet

Helyszíni feladatok

Nyomkeresés

Fedezzétek fel az emlékhely és a kiállítás titkait az alábbi leírások segítségével!

- Alkossatok 4 vagy 5 csoportot!
- Minden csoport figyelmesen hallgassa a tárlatvezetést, mert értékes segítséget kaphat a válaszokhoz!
- A tárlatvezetést követően fél órátk van a kérdéssor teljes kitöltésére. A meghatározások segítségével írjátok be a táblázatba a megoldásokat!
- Jól figyeljétek meg a kiállítás anyagát, az apró részleteket, mert később is lesz róluk szó!

Sorszám	Leírás	A tárgy, szobor, kép neve
1	A 2 tárgy, ami Vörösmarty családjához köthető	
2	Vörösmarty feleségének írt köszöntőben miként nevezi meg feleségét?	
3	Melyik darabbal nyílt meg a Pesti Magyar Színház 1837-ben?	
4	Kinek a sorai méltatták Vörösmartyt így: „Ott az idei karcos mellett oktatta Vörösmarty az írójuncokat, a színészet pályatörőit a versírás, a szavalás mesterségében...”	
5	Melyik műtárgy fényképén láthatóak a Szózat és a Fóti dal sorai?	
6	Melyik kiadvány található az íróasztalon?	
7	Hány kötetben található a kiállításon Vörösmarty Mihály munkái című kiadvány?	
8	Ki volt Vörösmarty baráti társaságát bemutató képsorozatban a 6. számú személy?	
9	Vörösmarty jogi diplomáján milyen személynév olvasható?	
10	Kresz Géza Washingtonban készült képén milyen hangszert tart a kezében?	
11	Mikor állították fel a ház falán levő emléktáblát?	
12	A parkban levő verstáblák közül melyik évben írt versből való idézet az alábbi? „Szép az élet az erdőben, Ide ki: Sári lelkem! falivégről, Gyere ki.”	
13	Ki az a személy, akinek szobra található a parkban, de nem köztudottan közvetlenül Vörösmarty Mihályhoz?	
14	Kihez írt levelet Vörösmarty 1826-ban magyar nyelven?	
15	Miért vásároltak 1845-ben magyar terméket Vörösmarty és felesége?	

Nemzeti Emlékezetpedagógiai
Program

Képes krónika

„A” csoport:

Mutassátok be Vörösmarty gyermekkorát, apai és anyai hátterét, iskoláit, neveltetését.

„B” csoport:

Mutassátok be Vörösmarty dilemmáját, mely karrier lehetséges a számára? Hogy és miért dönthet az irodalom, a kultúra mellett?

„C” csoport:

Mutassátok be a reformkor szellemi-közéleti világát Vörösmarty alakján keresztül. Milyen közéleti szerepe volt a költőnek és milyen elképzelései lehettek a 40-es években? Milyen magánéleti, baráti kapcsolatokat alakíthatott ki?

„D” csoport:

Milyen szerepet játszott az 1848/49-es forradalom és szabadságharc idején? hogy alakult ekkoriban magánélete?

„E” csoport:

Hogy hathatott a szabadságharc bukása életére? Elsősorban a magánéleti konfliktusra helyezték a hangsúlyt, figyelve levelezésére Csajághy Laurával, feleségével és a bujdosás alatti családi tragédiára, gyermeke elvesztésére.

Helyszíni kvíz / Tudáspróba

Most kiderül, mire emlékeztek a bevezető órán tanultakból és a helyszínen látottakból!
Válasszátok ki a helyes megoldást!

1. Vörösmarty hány versének kézirata látható a kiállításon? Keresd meg őket!

A) 4	B) 6	C) 8	D) 10
------	------	------	-------

2. Hány boltív van a hátsó tornácon, ami Jókai-illusztrációján látható?

A) 2	B) 5	C) 4	D) 3
------	------	------	------

3. Hány személyről készült szobor található a parkban? Nevezd meg őket!

A) 3 Vörösmarty Mihály, Csajághy Laura, Apponyi Albert	B) 4	C) 5	D) 6
--	------	------	------

4. Kik alkották a romantikus triászt?

A) Petőfi Sándor, Jókai Mór, Vörösmarty Mihály	B) Bajza József, Toldi Ferenc, Vörösmarty Mihály	C) Kölcsey Ferenc, Berzsenyi Dániel, Vörösmarty Mihály	D) Kisfaludy Károly, Bajza József, Vörösmarty Mihály
--	--	--	--

5. Vörösmarty kortársai közül ki nem szerepel a kiállításon a pályatársak, barátok közötti képeken mint barát?

A) Bajza József	B) Virág Benedek	C) Fáy András	D) Bártfay László
-----------------	------------------	---------------	-------------------

6. Hány verses tábla van kinn a parkban?

A) 12	B) 10	C) 14	D) 16
-------	-------	-------	-------

7. Nevezd meg a legkorábban írt verset!

A) A nefelejtshöz	B) A merengőhöz	C) A Guttenberg-albumba	D) Az ifjúság, 1820
-------------------	-----------------	-------------------------	---------------------

8. 1823-ban több esemény is történik, mi a kakukktojás a kiállítás alapján?

A) Megszületik Petőfi Sándor	B) Megjelenik Byron Manfréd című verse	C) Kölcsey megírja a Himnuszt	D) Szerelmes Perczel Etelkába
------------------------------	--	-------------------------------	-------------------------------

9. Ki volt Vörösmarty felesége?

A) Mednyánszky Berta	B) Szendrey Júlia	C) Csajághy Laura	D) Perczel Etelka
----------------------	-------------------	-------------------	-------------------

10. Amikor megjelent az első, őt ismertté tevő műve a Zalán futása, milyen jelentős történelmi esemény történt abban az évben? Jelöld be a jó válaszokat!

A) Stephenson gőzmozdonya	B) Megalapították az MTA-t	C) Megjelent az Anyegin	D) Liszt Ferenc 11 évesen először ad koncertet Pesten
---------------------------	----------------------------	-------------------------	---

11. Hány évvel volt fiatalabb felesége nála?

A) 10	B) 15	C) 20	D) 25
-------	-------	-------	-------

12. Melyik magyar költő írta a Cipruslombok Etelka sírjához című versgyűjteményt?

A) Vörösmarty Mihály	B) Petőfi Sándor	C) Kölcsey Ferenc	D) Kisfaludy Károly
----------------------	------------------	-------------------	---------------------

13. Hány testvére volt Vörösmartynak?

A) 3	B) 7	C) 9	D) 5
------	------	------	------

14. Melyik évben írt ódát a leghíresebb magyar zenészhez, Liszt Ferenchez?

A) 1840	B) 1841	C) 1842	D) 1843
---------	---------	---------	---------

15. Ki írta a Szabad sajtó című verset 1848. március 15-én?

A) Vörösmarty Mihály	B) Petőfi Sándor	C) Táncsis Mihály	D) Jókai Mór
----------------------	------------------	-------------------	--------------

Drámapedagógia

1. csoport:

Apja halála anyagi problémák elé állítja a családot. Vörösmarty találkozik anyjával, aki a családfenntartó szerepére hívja fel fiát, mint legidősebb férfi tagját a családnak. Vörösmarty művész és irodalmár akar lenni, fiatal és romantikus alkat. Mégis elfogadja, hogy tanára legyen a Perczel gyerekeknek és jogot végezzen. A jelenet 6 évet fog át.

Első jelenet az apa halála és a döntés kényszerű oldalát mutatja be. A második jelenet a Zalán futása utáni boldog Vörösmartyt, aki eldöntheti már, hogy csak az irodalommal foglalkozik. Ehhez büszkén elmondja, hogy milyen eredményei vannak az irodalmi életben és véleménye szerint ebből is meg lehet élni.

Szereplők:

Vörösmarty anyja (fiatal):

Kétségbeesett, szomorú özvegy. Elvesztette a család férfi, pénzkereső tagját. Siratja férjét, elmondja, hogy miként biztosította az ő és gyermekei megélhetését munkájával. Kéri fiát, hogy vállaljon munkát. Anyja szerint ügyvédnek kell lennie és addig is az okos fejével kereshet valami értelmes munkát.

Vörösmarty fiatal: szomorúan jön haza apja halála miatt, a beszélgetés során azonban lelkesen elmondja anyjának, hogy mennyire szereti az irodalmi és művészeti élményeket, ez az ő világa. De apja halála és anyja szomorúsága lesújtja és végül elfogadja a kényszerű életet, hogy előre juthasson.

Perczel család küldötte: a beszélgetés közben betoppan és átadja a magántanári meghívót.

Vörösmarty felnőtt: Vörösmarty boldogan megy haza, sikereket ért el az irodalomban, vannak művész barátai és figyelnek rá, támogatják, keresik írásait. Úgy érzi, nem kell ügyvédi és tanári állást vállalnia, meg tud élni az irodalomból is (fordít, alkot, ír, kritizál, szervez...)

Anyja 6 év múlva: eleinte még megpróbálja az észérveit elmondani fiának, de látva örömét, elfogadja, hogy költőként és művészként szeretne a haza üdvéért alkotni.

2. csoport:

Barabás Miklós képe, amely Kisfaludy Károly halálos ágyánál álló romantikus triász tagjait mutatja be Bajza József, Toldi Ferenc, Vörösmarty Mihály van jelen a képen.

Készítetek egy rövid jelenetet, ahol a négy személy egy beszélgetésben bemutatja ki, mit köszönhetett Kisfaludynak, s ki, miért lett a romantikus triász vezéralakja. Azaz, minden szereplő a másíkról mondjon információkat és Kisfaludy értékelje mindegyik utódot. (Fontos ismeret, hogy a fenti kép fikció, a 3 személy nem volt jelen Kisfaludy halálos ágyánál.)

Kisfaludy Károly: elmondja, hogy miért ő lett az irodalom vezéralakja, hivatkozik Berzsenyire, aki „niklai remeteként” nem akarta az irodalmi életet szervezni, csak művész volt. Ő vállalta ezt a szerepet, még akkor is, ha így nem tudott tehetségének megfelelő műveket alkotni.

Vörösmarty Mihály: róla azt mondják a többiek és Kisfaludy is, hogy a legtehetségesebb és legsokoldalúbb tagja Kisfaludy örökségének. Egyszerre ír, verset költ, fordít, szervez és mentorál. Nagyon megköszöni Kisfaludynak a segítséget, amivel hozzásegítette indulásához.

Bajza József: ő is megköszöni Kisfaludynak a segítséget, ahogy pályáját elkezdhette. Róla a többiek azt mondják, hogy kiváló költő, de annál is ügyesebb kritikus, szerkesztő, színházigazgató. (nézzetek utána, hogy miket írt, szerkesztett és hol volt igazgató, ezekből a tényekből 3 jelenjen meg a jelenetben pl. Aurora, Atheneum, Pesti Magyar Színház, Viktor Hugo éltetője stb...)

Toldy Ferenc: ő is megköszöni Kisfaludynak a segítséget, hogy az irodalmi kör befogadta tagjai közé, még akkor is, hogy nem magyar származású volt. De már teljesen magyar, mondják róla a társak. Mert a magyar nem csak születik, hanem azzá is válhat, aki átveszi a nyelvet, a kultúrát. A többiek értékelik nyelvismeretét, széles látókörét. A Kisfaludy Társaság alapítását és a Magyar Tudós Társasági tagságát is méltatják és kiváló kapcsolatait a magyar arisztokrácia világához.

3. csoport:

Vörösmarty 1848-49-ben részt vett a forradalomban és a szabadságharcban, országgyűlési követ volt. A szabadságharc bukásakor döntenie kellett, mit tegyen. Elhagyja-e az országot, feladja magát, vagy bujdokolni kezdjen?

Vörösmarty találkozik Teleki Lászlóval, s gondolatban beszélget feleségével Csajághy Laurával.

Teleki László mellett érvel, hogy menekülni kell külföldre, mert az osztrákok kegyetlen bosszút állnak mindenkink.

Csajághy Laura frissen szült anyaként szeretné, ha férje mellette maradna.

Vörösmarty a kiállítási anyagban szereplő álláspontot képviseli. Nem adja fel magát, de nem is menekül külföldre, belső bujdosásba kezd. A levele alapján is fogalmazzátok meg álláspontját.

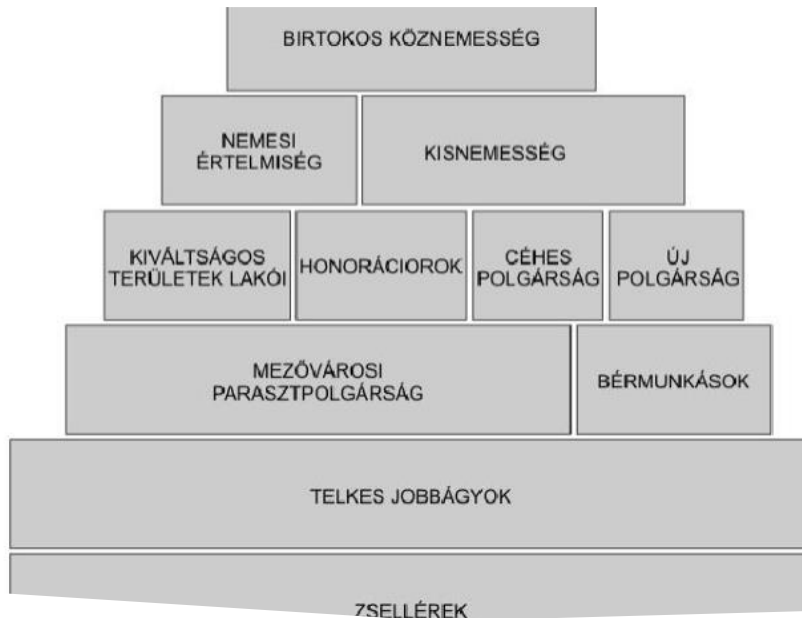
Tanórai utófeldolgozás

- A kisfilmek bemutatása, majd értékelése
- Az esetleg elkészült mémek bemutatása és értékelése
- Az esetleg elmaradt értékelések (Tudáspróba, Drámajáték) pótlása
- Kompetencia alapú záró feladatok megoldása és értékelése

Feladatlap

1. A feladat a reformkorral kapcsolatos. Oldd meg a feladatokat ismereteid és a kiállításon szerzett információk alapján! (Összesen 5 pont)

a) A magyar társadalom mely csoportjához tartozott Vörösmarty Mihály a Szózat megírásának évében? 1 pont

.....

b) Családja anyai ágon milyen társadalmi réteghez tartozott? 1 pont

.....

c) Az ábra alapján határozza meg, hogy kiváltságos vagy kiváltság nélküli csoportok volt? elemenként 0,5 pont

új polgárság:

mezővárosi parasztpolgárság:

d) A nemesség melyik rétege lehetett a reformokkal szemben a leginkább kritikus? 1 pont

.....

e) Melyik paraszti réteg várta leginkább a kötelező örökváltság elfogadását? 1 pont

.....

2. A feladat a reformkor irodalmi életével kapcsolatos. Válaszolj az alábbi kérdésekre ismereteid és a kiállításon szerzett információk alapján! (Elemenként 1 pont)

„A magyarok, mint az ország lakosainak legcsekélyebb része, most szlávok, németek, románok és más népek közé vannak beékelve, s századok mul-
tán talán nyelvüket is alig lehet felfedezni.”

Johann Gottfried Herder, német filozófus; 1971

- a) Hogy nevezzük a fenti idézetben megfogalmazott állítást az irodalomban? 1 pont

.....

- b) Ki volt a nyelvújítási harc vezetője Magyarországon? 1 pont

.....

„az úrbéri viszonyok a nemesség és a jobbágyság között az örökös súrló-
dásnak, örökös ingerültségnek oly magkövét képezik, hogy míg a kölcsö-
nös gyűlöletességnek ezen magköve el nem hárítatik, a népnek a nemes
séggel érdekekben érzelemben egyesülése lehetetlen.”

Kossuth Lajos

„Legkönnyebben össze lehet téveszteni a népköltészetet a nemzettel. Itt
azon alapvonások teszik a különbséget, melyeket akkor vesz föl a népjel-
lem, mikor nemzet lesz a népből.”

Erdélyi János: A népköltészetéről

- c) Fogalmazza meg, hogy az érdekegyesítés programja miként kapcsolódik a nemzetté
válás gondolatához? 1 pont

.....

- d) Miért okozott a fenti elképzelés súlyos problémákat az 1848/49-es forradalom és sza-
badságharc alatt? 1 pont

.....

- e) Mikor lett hivatalos államnyelv a magyar? 1 pont

.....

3. A feladat az 1848-49-es forradalom és szabadságharcra kapcsolatos. Oldd meg a feladatot ismereteid és a kiállításon szerzett információk alapján! (Összesen 5 pont)

SZABADSAJTÓ

Kelj föl rab-ágyad kőpárnáiról,
Beteg, megsibbadt gondolat!
Kialts fel érzés! mely nyögél
Elfojtott, vérző szív alatt.

Oh, jöjjetek ki, láncra vert rabok,
Lássátok a boldog, dicső napot,
S a honra, mely soká túrt veletek,
Derűt, vigaszt és áldást hozzatok.

1848. március 15-16.

NEMZETI DAL

Talpra magyar, hí a haza!
Itt az idő, most vagy soha!
Rabok legyünk, vagy szabadok?
Ez a kérdés, válaszatok! -
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Rabok voltunk mostanáig,
Kárhóztak ősapáink,
Kik szabadon éltek-haltak,
Szolgaföldben nem nyughatnak.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Sehonnai bitang ember,
Ki most, ha kell, halni nem mer,
Kinek drágább rongy élete,
Mint a haza becsülete.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Fényesebb a láncnál a kard,
Jobban ékesíti a kart,
És mi mégis láncot hordtunk!
Ide veled, régi kardunk!
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

A magyar név megint szép lesz,
Méltó régi nagy híréhez;
Mit rákentek a századok,
Lemossuk a gyalázatot!
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Hol sírjaink domborulnak,
Unokáink leborulnak,
És áldó imádság mellett
Mondják el szent neveinket.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Pest, 1848. március 13.

Vörösmarty üdvözölte a március 15-ei forradalmat a fenti verssel.

a) A vers a 12 pont melyik pontjára reflektál? 1 pont

.....

b) A nap másik emblemikus verse Petőfi költeménye. Melyik reformkori eszmét állítja középpontba? 1 pont

.....

c) Miként nevezi az irodalomtörténet az ilyen, közéleti szerepet is vállaló, irányt mutató romantikus művészeket? 1 pont

.....

d) Fogalmazza meg, hogy a két versben milyen közös gondolat jelenik meg a jövővel kapcsolatban? 1 pont

.....

e) Vörösmarty és Petőfi is indult a választáson 1848-ban. Milyen eredménnyel? elemenként 0,5 pont

Vörösmarty:

Petőfi:

Egyéb, felhasználható kérdések a kiállítási anyaghoz kapcsolódva, ha versenyként szervezték meg a programot az osztály számára, ezek a kérdések lehetnek a sorrendet eldöntő vilámkérdések.

Hány gyereknek volt házi tanítója?

(3 Sándor, Miklós, Mór)

Miért volt történelmi jelentősége a Csiga vendéglőnek?

(Az itteni találkozóból nőtt ki az Ellenzéki Kör.)

Ki festette meg a Szép Ilonka című művének jeleneteit?

(Orlai Petrics Soma)

Mi olvasható a Szózat kéziratának utolsó lapján még?

(Néhány szám, összeadás)

A Szózat mely sorának születését láthatjuk egy vázlaton?

(A nagyvilágon e kívül nincsen számodra hely... A többi sorban még más szavak, gondolatok vannak.)

Ki volt Bártfay László Vörösmarty életében?

(Közeli barátja, Károlyi György titkára)

Hogyan kapcsolódik össze életében Bajza József és Csajághy Laura?

(Bajza révén ismerte meg későbbi feleségét.)

Keresd meg, mit alkotott Kisfaludy Károly, Bajza József, Toldi Ferenc, Stettner György?

(Az Aurora kör tagjai voltak)

Kik voltak a romantikus triász tagjai?

(Vörösmarty, Bajza, Toldy)

Mikor halt meg a két nagy öreg, akik a romantikus magyar közéleti irodalmat elindították?

(Kisfaludy Károly - 1830; Kazinczy Ferenc - 1831)

Keresd meg a Csongor és Tünde mesedráma falát! Hány példányban adta ki a művet?

(500)

Mutasd be a Csongor és Tünde világképét! Milyen életstratégiákat fogalmaz meg Vörösmarty az emberi élet döntéseivel kapcsolatban? Van-e kapcsolat saját életében ezzel a döntési helyzettel?

Mi a romantikus válasza az élet értelmére? Életében mi igazolja ezt a választ?